

## آشنایی با عملیات کربلای 1



به دنبال عملیات غافلگیر کننده والفجر 8 و تصرف شهر استراتژیک فاو توسط رزمندگان اسلام و به هم خوردن توازن سیاسی - نظامی به نفع جمهوری اسلامی، رژیم عراق شیوه ای جدید برگزید و درصدد فعال شدن در جبهه زمینی و موضع تهاجمی برآمد و این استراتژی را بعد از اشغال مهران، به استراتژی دفاع متحرک نامگذاری کرد.

عراق می کوشید تا با ادامه عملیات های خود نقاط دیگری را تصرف کند. ادامه چنین وضعیتی می توانست عواقب وخیمی را هم از بُعد نظامی و هم از بُعد سیاسی برای جمهوری اسلامی ایران به دنبال داشته باشد. بر همین اساس، برای مقابله با حرکت جدید عراق انجام عملیات برای آزاد سازی شهر مهران و ارتفاعات آن مورد تاکید قرار گرفت.

این استراتژی بعد از بازپس گیری منطقه والفجر 9 (منطقه چوارتا) که از تاریخ 64/12/16 شروع شد، در تاریخ 65/2/27، با آزاد سازی مهران به اوج خود رسید و با ضربه سختی که دشمن در جریان این آزاد سازی متحمل شد، پایان یافت.

از هنگام شروع تهاجم جدید ارتش عراق، وحدت و هم دلی نیروهای رزمنده ایرانی به شکل زیبایی جلوه گر شد و برادران ارتشی، سپاهی و بسیج مردمی پا به پای هم در مقابل تهاجم دشمن به مقاومتی دلیرانه دست زدند.

### حمله عراق به مهران

ارتش عراق، ساعت یک بامداد 65/2/27، در منطقه مهران دست به تهاجم زد و شهر و حومه آن و برخی از ارتفاعات منطقه را تصرف کرد. در این زمان واحدهای ارتشی، مرکب از 6 گردان پیاده و 2 گردان زرهی، مسئولیت خطوط پدافندی را در این منطقه به عهده داشت و نیروهای سپاه نیز، پشتیبانی از این منطقه را به طور کامل بر عهده نگرفته بود.

### اهداف عملیات

باز پس گیری شهر مهران و سلسله ارتفاعات قلاویزان و دستیابی به مرز و تامین کل منطقه.

### منطقه عملیات

منطقه عملیاتی از جنوب به ارتفاعات قلاویزان، از شمال به ارتفاعات نمه کلان کوچک، از غرب به امتداد غربی ارتفاعات قلاویزان و پاسگاه مرزی بهران آباد، و از شرق به جاده مهران - دهلران منتهی می شد.

پس از اشغال مهران، استحکامات و موانع متعددی توسط دشمن ایجاد شد. در محور شمالی (جاده ایلام - مهران و باغ کشاورزی) هفت ردیف مین همراه با کانال و بیش از پنج ردیف سیم خاردار رشته ای وجود داشت. در محور میانی (حد فاصل رودخانه گاوی و جاده دهلران - مهران) به لحاظ کوهستانی بودن منطقه، استحکامات نسبتاً ضعیف بود. در محور جنوبی (ارتفاعات قلاویزان) سنگرهای کمین و در بعضی شیارها، یک ردیف سیم خاردار و مین وجود داشت.

## استعداد دشمن

منطقه مورد نظر برای عملیات، تحت مسئولیت لشکر 17 زرهی از سپاه دوم عراق بود. حفظ پدافندی این لشکر از رودخانه کنجاپنجم به سمت میان کوه امتداد می یافت. علاوه بر یگان های سازمانی این لشکر (تیپ های 70 زرهی، 59 زرهی و 705 پیاده) یگان های زیر نیز تحت امر آن بودند:

- تیپ های 433، 417 و 425 پیاده.
- تیپ 1 کماندویی و گردان کماندو لشکر 40 پیاده.
- با شروع عملیات، یگان های زیر نیز وارد منطقه شدند:
- تیپ 1 مکانیزه، 4 و 5 پیاده، 3 نیروی مخصوص، 2 و 10 زرهی از گارد ریاست جمهوری.
- تیپ های 71، 72 و 3 پیاده از لشکر 35 پیاده.
- تیپ های 501، 113، 95، 118 و 108 پیاده.
- تیپ 24 مکانیزه.
- تیپ های 2، 3 و 5 کماندو، گردان کماندویی لشکر 20 پیاده و گردان کماندویی لشکر 2 پیاده.
- تیپ 65 نیروی مخصوص.
- گردان های 763، 110، 15، 766، 217، 238، 53، 247 و 489 توپخانه.

## قوای خودی

قرارگاه نجف هدایت نیروهای زیر را به عهده داشت:

- لشکر 27 محمد رسول الله (ص) با 7 گردان پیاده + گردان تانک.
- لشکر 17 علی ابن ابی طالب (ع) با 3 گردان پیاده + 1 گروهان تانک.
- لشکر 5 نصر با 3 گردان پیاده.
- لشکر 25 کربلا با 4 گردان پیاده + 1 گردان تانک.
- لشکر 10 سید الشهدا (ع) با 3 گردان پیاده.
- لشکر 41 ثارالله (ع) با 4 گردان پیاده + گردان تانک.
- تیپ مستقل 21 امام رضا (ع) با 2 گردان پیاده.
- تیپ مستقل 15 امام حسن (ع) با 5 گردان پیاده.
- تیپ مستقل 662 بیت المقدس با 2 گردان پیاده.
- گردان مستقل 38 زرهی ذوالفقار با 1 گروهان تانک.
- 2 گردان توپخانه سپاه + 4 گردان توپخانه ارتش.

## طرح عملیات

تلاش اصلی بر انجام عملیات از محور ارتفاعات قلاویزان و یال های آن تا رودخانه گاوی در نظر گرفته شد. بر همین اساس، عملیات در سه مرحله به ترتیب زیر طراحی گردید:

- مرحله اول؛ تامین ارتفاعات قلاویزان ایران تا روستای امام زاده سید حسن.
- مرحله دوم؛ تامین ارتفاعات جبل حمزین تا شیار مگ سوخته و در امتداد آن، تامین روستاهای بهین، بهروزان و هرمزآباد

\_ مرحله سوم؛ تصرف خاکریز عملیات والفجر 3، که روستای فرخ آباد تا زیر ارتفاعات 223 قلاویزان داشت و در نتیجه مهران در این مرحله تامین گردید.



### شرح عملیات

مرحله اول عملیات در ساعت 22:30 روز 1365/4/9 با رمز یا ابا الفضل العباس، ادرکنی آغاز شد و نیروهای خودی در اغلب محورهای خطوط دشمن را شکسته و تا قبل از روشنایی صبح ضمن انهدام بیش از 10 گردان پیاده عراق، اهداف مرحله اول و قسمتی از مرحله دوم عملیات را به تصرف درآوردند.

ساعاتی بعد، دشمن با به کارگیری نیروهای احتیاط خود به محور امامزاده سید حسن پاتک کرد که با مقابله قوای خودی خنثی شد. سپس، یگان های خودی با مشاهده از هم گسیختگی نیروهای دشمن، عملیات را - طی روز اول - بدون وقفه ادامه دادند.

در شب دوم، کلیه یگان های عمل کننده ضمن پیشروی در باقی مانده محدوده مرحله دوم عملیات، تا قبل از روشنایی صبح، خط سراسری - از هرمزآباد تا شپار مگ سوخته - را کاملاً تامین کرده و مقداری از محدوده مرحله سوم عملیات را نیز تامین کردند. از آغاز روز دوم (1365/4/11) عملیات در کلیه محورها ادامه یافت و نیروهای رزمنده ضمن به اسارت درآوردن تعدادی از نیروهای دشمن، به باغ کشاورزی وارد شدند و سپس در حدود ساعت 12 این روز نیز شهر مهران آزاد شد.

ساعت 6 صبح روز سوم، دو تیپ گارد ریاست جمهوری به ارتفاع 210 پاتک کرد، پس از یک درگیری سخت ارتفاع مذکور را تصرف کرد. به همین خاطر، نیروهای خودی مستقر در این منطقه حدود 200 متر عقب آمدند.

در ادامه عملیات، رزمندگان از محوره های قلعه کهنه و فرخ آباد به طرف تپه های غلامی و پاسگاه دراجی حرکت کرده ضمن پاکسازی کامل منطقه، تعداد زیادی از نیروهای دشمن را به اسارت درآوردند.

در جریان مرحله چهارم عملیات، که از ساعت 24 روز 1365/4/12 آغاز شد، با ورود قوای خودی به روستای فیروز آباد، دشمن عقب نشینی کرد. سپس، خاکریزی از فیروزآباد تا یال های ارتفاعات قلاویزان احداث کردند. درگیری، همچنان در اطراف ارتفاعات 223 ادامه داشت و دشمن، فشاری قابل ملاحظه در نقاط مختلف وارد کرده، تنها ارتفاعات فوق را در تصرف خود نگه داشته بود. حدود ساعت 7 صبح روز چهارم (1365/4/13) پاتک شدید دشمن روی ارتفاعات قلعه آویزان - به منظور تصرف قلعه 200 - شروع شد؛ لیکن با مقاومت و حملات پی در پی قوای خودی، این پاتک شکست خورد.

در روز پنجم، ارتفاع 210 مجدداً به تصرف نیروی خودی درآمد و در سحرگاه روز ششم نیز رزمندگان در مرحله پنجم عملیات با حمله به ارتفاع 223، ضمن تامین اهداف تعیین شده، قرارگاه تاکتیکی لشکر 17 زرهی عراق را به تصرف درآوردند.

در تاریخ 1365/4/18، علاوه بر تصرف باقی مانده یال های غربی ارتفاع 223، قرارگاه تاکتیکی تیپ 24 مکانیزه عراق منهدم و فرمانده آن به همراه تعدادی دیگر اسیر شد.

### ارزیابی عملیات کربلای 1

عملیات موفق کربلای یک، پایانی بود بر استراتژی دفاع متحرک عراق و نیز نقطه شروع امیدوار کننده ای برای نیروهای خودی جهت انجام عملیات محدود ایذایی.

منفعل کردن سیاست تهاجمی عراق، هدف عمده ای بود که نیروها به خوبی توانستند به آن دست یابند.

سرعت عمل، اعتقاد یگان ها، حفاظت عملیات، فریب دشمن، تناسب نیروها با طرح عملیات، انجام کارهای مهندسی لازم و ... از جمله عوامل بارز و موثر در این عملیات بود.

### نتایج عملیات

طی این عملیات، منطقه ای به وسعت 175 کیلومتر مربع از خاک ایران و نیز عراق شامل شهر مهران و روستاهای اطراف آن، جاده دهلران - مهران - ایران، ارتفاعات حساس و سرکوب قلاویزان و حمربین و نیز دو پاسگاه مرزی آزاد شد. هم چنین عقبه های دشمن از جمله شهرهای بدره و زرباطیه در دید و تیر قوای خودی قرار گرفت.

در این عملیات، 1210 نفر از نیروهای دشمن اسیر شدند.